

Nieuwegein

Aanbevelingen Pilot Doorlichting, thema Veiligheid 2026

Raadsnummer

Datum 20 februari 2026

Auteur Annemarijn Oudejans

Inhoud

1	Algemeen.....	3
1.1	Methode Duisenberg	3
1.2	Proces.....	3
2	Bevindingen en aanbevelingen	4
2.1	Bevinding 1: SMART-formulering van doelstellingen en activiteiten ontbreekt..	4
2.2	Bevinding 2: De verbonden partijen worden niet genoemd bij de betreffende thema's	4
2.3	Bevinding 3: Er is weinig tot geen overzicht in de (beleids)historie in stukken .	5
2.4	Bevinding 5: De accountant kan ingezet worden voor onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid.....	6
2.5	Bevinding 6: De aanbevelingen zijn grotendeels toepasbaar op andere programmaonderdelen.....	6
3	Vervolg van de doorlichting	7

1 Algemeen

Naar aanleiding van de wens om programma's of inhoudelijke domeinen te bespreken en daarmee meer grip en inzicht te krijgen in de uitvoering en ontwikkeling van beleid, is een doorlichting in de vorm van een pilot opgezet en uitgevoerd. In dit document wordt het proces toegelicht, worden de aanbevelingen gepresenteerd en wordt een advies gegeven voor de toekomstige uitvoering van doorlichtingen.

1.1 Methode Duisenberg

Voor de uitvoering van de doorlichting is gebruik gemaakt van de methode Duisenberg. Dit is een beproefde methode die in diverse gemeenten wordt toegepast en die in de kern bestaat uit het beantwoorden van de volgende zes vragen:

1. Wat is het beeld van het beleidsterrein op hoofdlijnen?
2. Welke doelen zijn gesteld en in hoeverre zijn deze behaald?
3. Welke prestaties zijn gepland en welke zijn geleverd?
4. Wat gaat het kosten en wat heeft het gekost?
5. Wat is het oordeel over de rechtmatigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid?
6. Welke conclusies en aanbevelingen hebben de doorlichters voor de gemeenteraad?

Gezien het lichte karakter van de doorlichting hebben de deelnemende raadsleden zich met name gericht op de vraag of deze informatie beschikbaar, bruikbaar en toegankelijk is. Daarnaast zijn aanbevelingen geformuleerd om de informatiepositie en daarmee de sturingspositie van de raad te versterken.

1.2 Proces

De doorlichting is uitgevoerd op het thema Veiligheid. Via de notitie Pilot Doorlichting bent u geïnformeerd over de opzet en uitvoering van deze pilot. Na uitvragen via het raadsnieuws en e-mail, en enkele wisselingen in het doorlichtingsteam, bestond de uiteindelijke groep deelnemende raadsleden uit Helen Adriani, Jelle Doosje, Rens Wisselo en Arnold Houwer.

Tijdens een informatieve sessie op de Avond voor de Stad van 11 september jl. bent u breed geïnformeerd over de stand van zaken binnen het thema Veiligheid. Vervolgens hebben de deelnemers van de doorlichting een workshop gevolgd, waarin zij werden meegenomen in het uitvoeren van de doorlichting aan de hand van de methode Duisenberg.

Aan de hand van een analysekader zijn relevante informatiestukken, zoals de programmabegroting en het Integraal Veiligheidsplan, doorgelicht. In een vervolgbijeenkomst hebben de deelnemende raadsleden de bevindingen gezamenlijk besproken en zijn eerste adviezen geformuleerd. Daarna zijn technische vragen opgesteld en uitgezet binnen de ambtelijke organisatie. De verzamelde informatie uit het doorlichtingsproces is uiteindelijk gebruikt om te komen tot aanbevelingen voor de nieuwe raad.

2 Bevindingen en aanbevelingen

Tijdens de doorlichting is gekeken naar hoe de raad meer grip en inzicht kan krijgen in de uitvoering en ontwikkeling van beleid. In algemene zin kan worden vastgesteld dat er al veel informatie aan de raad wordt verstrekt, wat positief is voor de informatiepositie van de raad. Tegelijkertijd is de informatiewaarde beperkter, omdat deze informatie, wanneer de raad wenst te sturen op hoofdlijnen, niet altijd direct te relateren is aan de gestelde doelen.

Deze bevindingen zijn overigens niet uitsluitend van toepassing op het programma Veiligheid, maar zijn breder toepasbaar op de overige programma's van de gemeente Nieuwegein.

2.1 Bevinding 1: SMART-formulering van doelstellingen en activiteiten ontbreekt

Bevinding 1.1: De doelstellingen en activiteiten onder het thema veiligheid zijn niet SMART geformuleerd, en lijken geschreven te zijn als constatering of ambities. Op deze manier is het niet, of moeilijker, mogelijk voor raadsleden om te constateren of doelen worden behaald en of de activiteiten worden uitgevoerd zoals beoogd. In de jaarstukken komt naar voren of activiteiten zijn uitgevoerd, maar wordt vervolgens niet duidelijk hoe de uitgevoerde activiteiten en beschikbare middelen hebben bijgedragen aan het al dan niet behalen van de gestelde doelen.

Aanbeveling 1.1: Een werkwijze vormgeven waarbij er onderscheid gemaakt wordt, tussen visiedocumenten en beleidsnota's met daarin de bijbehorende doelen en meetbare indicatoren enerzijds en uitvoeringsprogramma's anderzijds. De focus van de gemeenteraad ligt in deze situatie bij de visie en nota's. Waarbij de doelen en indicatoren een plek in de P&C-documenten dienen te krijgen. Zo wordt beter gestructureerd wat de rol en sturingsmogelijkheden van de raad zijn en hoe de raad zijn controlerende taak goed uit kan voeren.

Aanbeveling 1.2: Koppel de middelen, waar mogelijk, aan de concrete doelen binnen het thema.

2.2 Bevinding 2: De verbonden partijen worden niet genoemd bij de betreffende thema's

Bevinding 2.1: De financiële paragraaf van de gemeenschappelijke regelingen of verbonden partijen worden genoemd in de begroting bij het desbetreffende hoofdstuk, maar niet genoemd bij de verschillende programma's of thema's. Door dit wel te doen, zorgen we voor meer overzicht en inzicht. Daarnaast zien we dat de risico's voor de financiële positie van de gemeente Nieuwegein en ontwikkelingen wel genoemd worden, maar dat er niet wordt ingegaan op hoe en tot in welke mate deze gemeenschappelijke regelingen bijdragen aan het behalen van door de gemeente Nieuwegein gestelde doelen.

Aanbeveling 2.1: Maak in de programmabegroting per programma en/of thema duidelijk welke middelen we uitgeven aan de verbonden partijen en welke voor de gemeente, en hoe die zich verhouden tot de verschillende ambities binnen het programma. Maak hierin ook duidelijk welke rol en taken de gemeente heeft en welke de verbonden partij heeft.

Aanbeveling 2.2: Zorg dat de raadsrapporteurs de ontwikkelingen in het speelveld van de gemeenschappelijke regelingen ook rapporteren aan de raad, zodat deze informatie betrokken kan worden bij besluitvorming. Zorg daarnaast dat de informatie vanuit de raadsrapporteurs ook betrokken wordt in de P&C-cyclus en waar relevant in het 6-maandelijkse veiligheidsbeeld Nieuwegein.

2.3 Bevinding 3: Er is weinig tot geen overzicht in de (beleids)historie in stukken

Bevinding 3.1: Bij de voorbereiding en vastlegging van voorstellen in het raadsvoorstel (RVS) ligt de nadruk vooral op het actuele besluit dat aan de raad wordt gevraagd. De samenhang met eerdere besluiten, gemaakte keuzes en eerdere toezeggingen wordt daarbij niet altijd expliciet en gestructureerd meegenomen. Hierdoor missen raadsleden de bredere context en de ontwikkeling van het onderwerp door de tijd heen, wat het lastig kan maken om voorstellen goed te wegen en de voortgang van beleid te volgen.

Bevinding 3.2: Binnen het thema veiligheid is relevante informatie verspreid over verschillende beleidsstukken, zoals de programmabegroting, het Integraal Veiligheidsplan en afzonderlijke raadsvoorstellen of de updates in de vorm van:

- De halfjaarlijkse informatieve brief over het veiligheidsbeeld;
- De jaarlijkse voortgangsrapportage Uitvoeringsplan Integraal Veiligheidsplan;
- De periodieke Avond voor de Stad over de voortgang van het programma Preventie met Gezag;
- Het jaarverslag Stadtoezicht;
- Het jaarverslag en Uitvoeringsprogramma Veiligheid, Toezicht en Handhaving (VTH).

Hoewel deze stukken ieder op zichzelf logisch zijn opgebouwd, verschilt de structuur en invalshoek per document. Hierdoor is het voor raadsleden niet altijd eenvoudig om snel overzicht te krijgen, samenhang te herkennen en voorstellen te plaatsen binnen het bredere veiligheidsbeleid

Aanbeveling 3.1: Zorg dat er in de begroting en de jaarstukken een duidelijke link wordt gemaakt naar onderhavig beleid. Dit kan bijvoorbeeld door doorklikbare links in de tekst van de programmabegroting toe te voegen.

Aanbeveling 3.2: Zorg dat de historie van eerdere besluiten en relevante informatie uit eerdere stukken of brieven worden meegenomen in de raadsvoorstellen, bijvoorbeeld door het gebruik van doorklikbare links.

Aanbeveling 3.3: Zorg voor een heldere en eenduidige structuur in de beleidsstukken

Aanbeveling 3.4: Schep duidelijkheid in welke informatie waar gevonden kan worden, bijvoorbeeld in een schematisch overzicht

2.4 Bevinding 5: De accountant kan ingezet worden voor onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid

Bevinding 5.1: De gemeentelijke accountant zorgt in Nieuwegein voor een stevige en betrouwbare basis als het gaat om financiële rechtmatigheid en verantwoording. Dat biedt een goede uitgangspositie om de informatie voor de gemeenteraad en de Rekenkamer verder te versterken. In de huidige praktijk ligt de nadruk vooral op financiële aspecten, waardoor er nog weinig structurele inzichten zijn in de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid. Juist bij grote en maatschappelijk belangrijke programma's liggen hier kansen om beter zicht te krijgen op wat beleid oplevert en hoe middelen zo effectief mogelijk worden ingezet. Hierbij is wel van belang om een afweging te maken in de kosten van de extra inzet van de accountant versus de opbrengst.

Aanbeveling 5.1: Geef de gemeentelijke accountant als speerpunt de opdracht om steekproefsgewijs een oordeel te vellen over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van (met name) grote programma's zoals het Sociaal Domein. Zorg dat de resultaten van de steekproef ook gedeeld worden met de Rekenkamer, ter versterking van onafhankelijk onderzoek en bestuurlijke verbetering waar mogelijk. In de opdrachtverstrekking aan de accountant dient het toetsingskader duidelijkheid te geven over o.a. de concrete normen voor doeltreffendheid en doelmatigheid.

2.5 Bevinding 6: De aanbevelingen zijn grotendeels toepasbaar op andere programmaonderdelen.

Bevinding 6.1: De aanbevelingen die zijn gedaan, zijn ook grotendeels toepasbaar op andere programmaonderdelen van de gemeente. Daarom zien de doorlichters graag dat eerst deze aanbevelingen worden uitgevoerd, voordat de doorlichting hervat wordt. Verder is tijdens deze doorlichting niet gekeken naar de rechtmatigheid van de uitgave van middelen, gezien dit meer binnen de rol van de accountant past

Aanbeveling 6.1: Pas de uitvoering van de aanbevelingen niet alleen toe op het thema veiligheid, maar op de gehele programmabegroting en andere genoemde relevante stukken.

3 Vervolg van de doorlichting

De doorlichting is, vanwege het pilotkarakter, uitgevoerd in een lichte vorm. Dat betekent dat het thema Veiligheid op hoofdlijnen is onderzocht, met als doel het doen van gerichte aanbevelingen om de grip op en het inzicht in dit thema en andere thema's te versterken. Ondanks dit lichte karakter heeft de doorlichting geleid tot een substantieel aantal relevante bevindingen en aanbevelingen. Wanneer deze worden overgenomen en uitgevoerd, kunnen zij al op korte termijn leiden tot duidelijke verbeteringen in de sturing en informatievoorziening rondom zowel het thema veiligheid, als de gehele programmabegroting en informatievoorziening richting de raad.

In andere gemeenten wordt een doorlichting soms op meer detailniveau uitgevoerd, al dan niet met ondersteuning van de gemeentelijke accountant en aanvullende onderzoekers. Ook voor de gemeente Nieuwegein is een dergelijke verdieping mogelijk. De doorlichters adviseren echter om eerst de effecten van de uitvoering van de huidige aanbevelingen af te wachten. Op basis daarvan kan vervolgens worden bepaald welke vorm een toekomstige doorlichting zou moeten krijgen en op welke programma's of thema's deze het meest van toegevoegde waarde is. Een belangrijke eerste stap daarbij is dat de gemeenteraad het college expliciet opdracht geeft om de aanbevelingen uit deze doorlichting uit te voeren, waarbij het wenselijk wordt geacht dat het college dit oppakt in nauwe samenwerking met de auditcommissie.